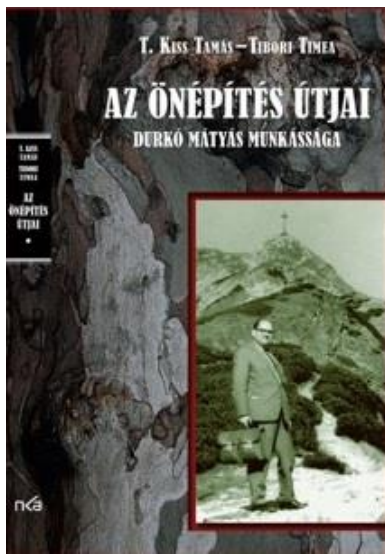

**T. Kiss Tamás – Tibori Tímea:
Az önépítés útjai. Durkó Mátyás munkássága.**

Belvedere Meridionale Kiadó és a szerzők magánkiadása. Szeged, 2015.

Durkó Mátyás halála (2005) óta a megemlékező írásokon, és az ezeket egybefűző köteteken kívül – ideértve azokat is, amelyek az emlékkonferenciák előadásait tartalmazzák –, nem jelent meg összefoglaló, a professzor élete munkásságát egészében értékelni próbáló kiadvány. A szerzőpáros munkájának legnagyobb értéke, hogy hiányt pótol a mai andragógiai szakirodalomban.

A recenzenst, aki Durkó Mátyással 1968–1992 között munkatársként, majd annak haláláig magánemberként szoros kapcsolatban állt, olvasás közben három dolog érdekelt, amelyek alapján a szerzők teljesítményét értékelni szándékozott.

1. Milyen az ideológia és politikum, valamint a szakmaiságtudományosság kapcsolatának megítélése a terjedelmes, és több politikai-társadalmi korszakon átívelő életmű értékelésében.

2. A szakmai munka és a tudományszervezői tevékenység egybefonódásának szerepe Durkó Mátyás munkásságában.

3. A folyamatos helyesbítés, rektifikáció, egyfajta rekurrencia Durkó Mátyás tevékenységében.

Szerzők mindhárom probléma tekintetében jól (bár természetesen nem azonos mértékben) teljesítenek. Ez a monográfia második kiemelésre méltó értéke. Rögtön hozzáteszük, hogy a harmadik értékes jegy abban ragadható meg, hogy T. Kiss Tamás és Tibori Tímea Durkó tudományos portréját három kiemelkedően fontos kortárs szak kollégája: Szokolszkyné Várnagy Marianne, Csoma Gyula és Maróti Andor véleményének és munkáinak tükrében is megmutatják. Ez nem csupán szakszerű eljárás, hanem tudománytörténeti szempontból is erősíti a szerzőpáros munkáját.

Egészen biztosan az volt a legnehezebb feladat, hogy megmutassák, *mennyivel nagyobb* a tudományos-szakmai érték aránya Durkó munkásságában, mint az ideológiai-politikai szempontokra való hivatkozás a népművelés szükségességének igazolásában. Szorosan ide

kapcsolható az ún. interdiszciplinaritás kérdése is. Senki nem tudja ma már megmondani, hogy ez a fajta megközelítés kényszerűség volt-e vagy helyes felismerés Durkó Mátyás részéről. Két dolog azonban biztosan megállapítható: egyrészt, hogy valóban erény lett a szükségből, ha szükség volt két, már elismertebb tudományhoz (pszichológia és szociológia) való kapcsolódásra; másrészt, ha a valóság bármely jelenségét több tudományág redukciós szintjén is igyekszünk feltárni, az csak nyereséget jelenthet a tudományos megismerés számára.

Nagyon fontos volt bemutatni a szakmai-tudományos tevékenység és tudományszervezői munka párhuzamosságát, mert a Durkói életmű igen fontos értékéről van szó. Egy bevett, hosszú, akár évszázados múlttal bíró szaktudomány esetében ez a feladat magától értetődő, és bizonyára meg is oszlik a szakma legjelesebb képviselői között. Egy induló diszciplína más utakon jár, hiszen közben még meg is kell harcolnia önnön létezésért, akár merőben új utak törésével is. A két szerző jól mutatja be Durkó hihetetlen munkabírását és töretlen küzdelmét a szakma és a képzés ügyéért. Jellemző volt az Alföld-vitát lezáró 1965-ös debreceni tanácskozáson a miniszterhelyettes intelme a képzés szükségyszerűen gyakorlati irányultságát hangsúlyozandó. Ezt követi a budapesti egyetemi képzés megszüntetése és átirányítása a tanítóképző főiskolákra. Senki nem tudja, miért „menekült meg” Debrecen? 1968-tól azonban hallgatói cseregyakorlat címén 3 hetes, devizamentes csere formájában kötelező

„ajándékot” kap a tanszék: a leningrádi Krupszkaja Népművelőképző Főiskola 20 fős csoportja jön Debrecenbe. Világossá válik, mi lehetett a képzés gyakorlati jellegét hangsúlyozó felfogás mintája: a szovjet hallgatók egyszakosak, 4 éves képzésük kisebb része általános elméleti, másik fele gyakorlati felkészítés a művészeti öntevékenységre.

Durkó tudományos munkássága során gyakran vissza-visszatér korábbi írásaihoz, munkáihoz. A fogalomponosítás, főképpen a kiegészítés vagy más keretek közé helyezés nem ritka jelenség nála. Ezt nevezhetjük rektifikációnak. A monográfia ezt is érinti, de – érthető módon – nem tudja láttatni annak okait. Az okok feltárása nagyon aprólékos forráskritikai munkát igényelne, ami nem biztos, hogy megérné a fáradságot. Elégedjünk meg a folytonos javítás, tökéletesítés biztosan létezett szándékával.

A Durkó Mátyás munkásságát értékelő több fejezet után, kiegészítésként, dokumentumokat, galériát, valamint négy, terjedelmes, nagyon olvasmányos és Durkó személyét plasztikusan felidéző interjút találunk:

- özvegyével, Durkóné Bálint Edit-tel,
- pedagógus lányával, Durkó Edit-tel és
- két egykori kollégájával: Sári Mihálllyal és e sorok írójával.

A kiadvány a szegedi Belvedere Meridionale Kiadó és a két szerző – akik egyébként a család mellett a hagyatéék gondozói – kiadásában jelent meg.

Boros Sándor